

MANUAL DEL PROFESSIONAL DE L'ORIENTACIÓ EDUCATIVA EN L'FP

Juny 2022

El/la professional de l'orientació educativa en els centres de Formació Professional

L'Educació és un dret de totes les persones, reconegut en l'ordenament jurídic català i en l'ordenament internacional. L'exercici d'aquest dret s'ha de garantir al llarg de tota la vida i atenent totes les facetes del desenvolupament personal i professional.

Per altra banda, a l'agenda mundial de l'educació ([Educació 2030](#)) un dels **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)**, estableix que ha d'haver una Educació de qualitat, entesa aquesta com inclusiva per a tots i que promou oportunitats d'aprenentatge duradores, de qualitat i equitatives.

A Catalunya la **Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació** recull la inclusió educativa i la cohesió social com a dos principis que defineixen el sistema educatiu de Catalunya i la seva organització. L'article 72 d'aquesta llei respecte a la Formació professional diu: *té com a finalitats l'adquisició de la qualificació professional i la millora d'aquesta qualificació al llarg de la vida, i també l'actualització permanent dels coneixements dels treballadors perquè puguin respondre a les necessitats derivades de la competitivitat del teixit econòmic i de la cohesió social i territorial, comprèn els ensenyaments corresponents a la formació professional inicial, que s'integra en el sistema educatiu, i la formació per a l'ocupació.*

En aquesta línia el 17 d'octubre de 2017 s'aprova el [decret 150/2017](#) que desplega la **Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació** de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, que té per objecte garantir que tots els centres educatius sostinguts amb fons públics dins l'àmbit de l'ensenyament no universitari siguin inclusius. I així a l'article 2 diu que *siguin inclusius mitjançant l'establiment de criteris que orientin l'organització i la gestió dels centres; l'ordenació de mesures i suports per a l'atenció educativa i per a la continuïtat formativa de tots i cadascun dels alumnes, i la diversificació de l'oferta de serveis dels centres d'educació especial per esdevenir, també, centres d'educació especial proveïdors de serveis i recursos per als centres educatius ordinaris a fi de completar la xarxa de suports a l'educació inclusiva.*

A l'article 3 d'aquest mateix decret es defineix l'alumnat com aquells que *requereixen exclusivament mesures universals, els alumnes que, a més, necessiten mesures addicionals, i els alumnes que sumen, a aquestes darreres, les mesures intensives, per tal de garantir l'accés a l'educació i l'èxit educatiu en condicions d'equitat i igualtat d'oportunitats.* I a aquest mateix article, a l'apartat 2. *Tots i cadascun dels alumnes han de beneficiar-se, en un context ordinari, de les mesures i suports universals, a fi de desenvolupar-se personalment i socialment i avançar en les competències de cada etapa educativa.*

Des d'aquesta perspectiva **l'orientació** esdevé una acció bàsica per a acompanyar a la persona en la seva formació al llarg de la vida.

L'orientació educativa s'entén com *una tasca col·lectiva de tot el personal docent i no docent, requereix d'una coordinació ben clarament definida en*

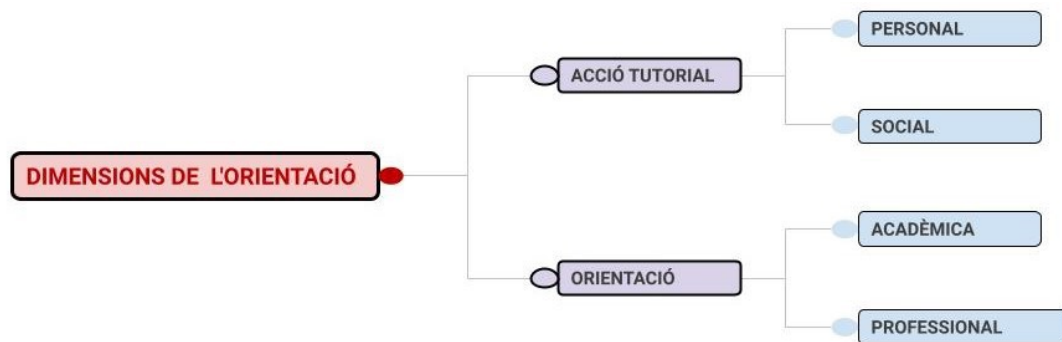
el centre. El nucli d'aquesta funció coordinadora l'ha d'encapçalar la direcció del centre en l'àmbit de la seva funció de lideratge pedagògic de la institució. (...) la presència d'un professional expert en orientació en la pròpia institució ha de representar un recolzament eficaç per a la concepció orientadora del centre.

La **Llei 10/2015, del 19 de juny** de formació i qualificació professionals, en la qual es descriuen les funcions que haurà de desenvolupar el professional de l'orientació, l'Agència pública de Formació i Qualificació professional de Catalunya, recull, en el II preàmbul, la necessitat de millorar els resultats educatius per mitjà d'una acció integrada que inclogui, entre altres aspectes, orientació i assessorament tal com va definir la Comissió Europea en la Comunicació EUROPA 2020.

Aquesta llei recull que les persones tenen el dret d'accedir en situació d'equitat i igualtat, no- discriminació, voluntarietat i confidencialitat a una *orientació professional que proposi una trajectòria formativa i professional ajustada al perfil propi i als requeriments i les oportunitats d'ocupació dels sectors productius.* (Article 6)

Tal i com queda recollit en Títol III de la llei, els centres educatius formen part de la Xarxa del Sistema, i és l'Agència Pública de Formació i Qualificació Professionals de Catalunya qui coordina i estableix els criteris dels serveis bàsics que determina aquesta llei que presten els centres que formen part de la Xarxa del Sistema. (article 21).

Els centres que impartiran formació professional inicial i formació professional per a l'ocupació, i els punts d'informació i assessorament han de formar part d'una xarxa integrada d'informació i orientació professional integrada, amb protocols comuns per a tot el sistema i en què participen també tots els centres de la xarxa de formació professional, que ha de permetre posar en pràctica un nou model d'orientació al ciutadà, més ajustat a la diversitat de situacions de cada persona: orientació acadèmica i per a la carrera professional, informació per a l'acreditació de competències i orientació per a la inserció laboral.

En aquest context la figura de **l'orientador/a educativa** en els centres de Formació Professional esdevé cabdal com a mesura de suport en l'organització i la gestió de la tasca d'orientació que han de desenvolupar els centres de Formació Professional per a l'atenció educativa i per a la formació de totes les persones.

Funcions:

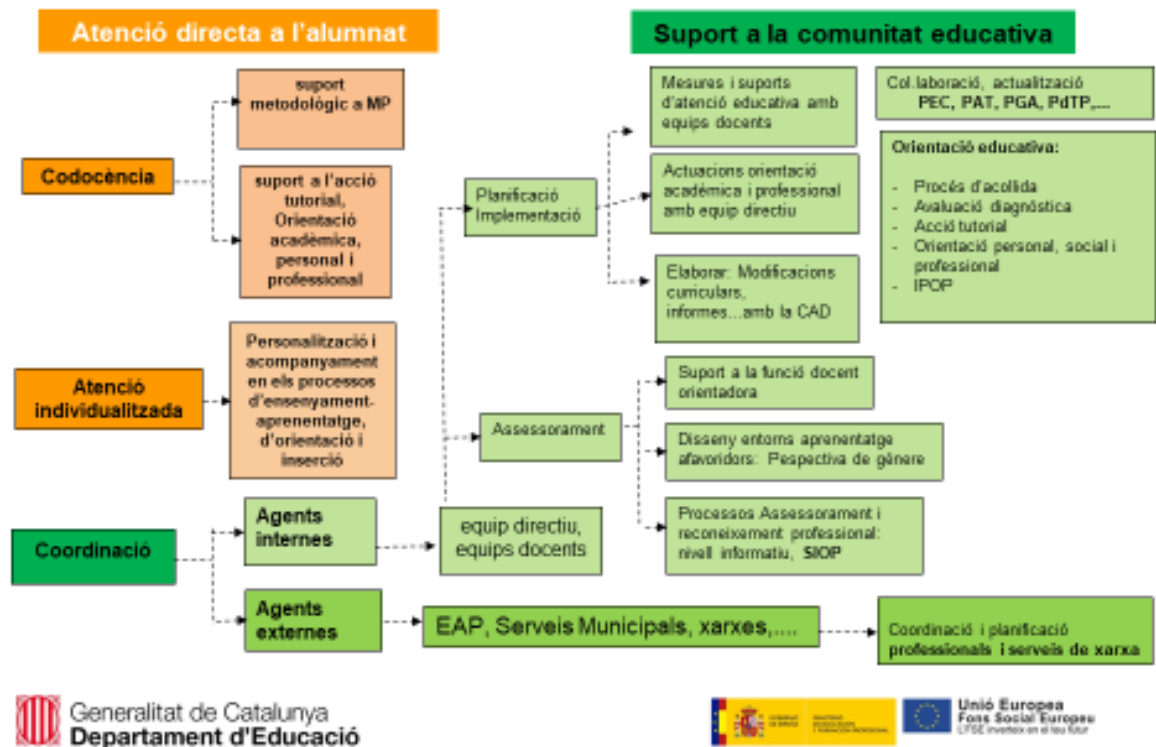
La figura de l'orientador/a com a professors de l'especialitat d'orientació educativa té com funcions bàsiques, segons el document per a l'*Organització i la gestió dels centres. Personal docent de les etapes d'educació obligatòria (curs 2021)*:

- L'atenció directa a l'alumnat que pugui necessitar l'aplicació de mesures i suports addicionals i/o intensius, una vegada hagin estat aplicades les mesures universals.
- Suport tècnic als equips docents i a l'equip directiu
- La coordinació amb els professionals de l'equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) o altres professionals de l'entorn.

I la direcció del centre haurà de vetllar perquè les funcions d'aquest professional es prioritzin amb criteris d'equitat i qualitat d'acord amb el projecte educatiu del centre.

Les tasques o funcions d'aquesta figura es concretaran a les necessitats i requeriments específics dels ensenyaments de Formació Professional. Podem inferir que aquest professorat desenvoluparà tasques en relació a l'alumnat, el centre o l'entorn.

Funcions de l'orientador/a educativa a l'FP centre

El desenvolupament d'aquestes tasques implicarà la planificació de la tasca orientadora anualment, tal com es planifiquen altres tasques o funcions en el centre educatiu. Aquesta planificació hauria de recollir: els objectius que es volen assolir en l'atenció a l'alumnat i en el suport a la comunitat educativa, determinar les accions que caldrà realitzar per assolir aquests objectius i la temporització d'aquestes.

Àrea	Objectius	Accions	Família professional- Cicle formatiu- nivell-grup	Període (puntual, trimestral, anual...)	Suports (personals, materials,...)	Indicadors d'assoliment o èxit
Atenció a l'alumnat						
Suport a la comunitat educativa						
Coordinació						

En relació a l'alumnat

El professorat especialista d'orientació educativa portarà a terme intervencions amb l'alumnat tan a nivell individual com grupal.

A nivell individual realitzarà entrevistes d'orientació personal i professional per tal de facilitar l'autoconeixement de l'alumnat i la presa de decisió en el seu itinerari personal de formació i ocupació.

A nivell grupal realitzarà accions de suport a la docència (suport metodològic i de recursos) i acompanyament a la tutoria i la formació en centres de Treball. La participació de la figura de l'orientació en l'organització i gestió de la tutoria és vital de cara a l'acompanyament de l'alumne/a en el seu itinerari formatiu.

La codocència dins de l'aula no serà una funció d'aquest especialista ja que a la Formació Professional existeixen mòduls de característiques diferents que corresponen a docents d'especialitats professionals o tècniques específiques. I l'estructura d'aquesta formació ja contempla la codocència en alguns mòduls amb el professorat de l'especialitat corresponent.

Donarà suport a la tutoria en la planificació i gestió del Pla d'Acció tutorial (PAT) i el Pla de treball Pedagògic (PtP) establert pel centre respecte a les accions que estiguin relacionades amb l'orientació acadèmica i professional. També acompanyarà els equips docents en l'aplicació de mesures universals, addicionals i/o intensives per a aconseguir que l'alumnat sigui o no NESE o NEE assoleixi les qualificacions professionals i les competències professionals, personals i socials pròpies del cicle formatiu de Formació professional corresponent. (Veure apartat Modificacions curriculars)

El seguiment del procés formatiu de l'alumnat es portarà a terme amb l'equip docent i l'equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) en el marc de la comissió d'atenció a la diversitat (CAD).

També es coordinarà amb altres professionals externs com poden ser els i les orientadors/es comunitaris, psicòlegs, centres de recursos especialitzats o específics (CREDA, Serveis Socials, ONCE, CSMIJ,...) sempre que el seguiment de l'alumnat així ho requereixi.

En relació al centre

Tal i com queda recollit en el document '*Organització i la gestió dels centres. Personal docent de les etapes d'educació obligatòria (curs 2020)*', el professorat de l'especialitat d'orientació educativa donarà suport a:

L'Equip directiu en:

- L'elaboració, implementació, avaluació i actualització del projecte educatiu en relació amb l'orientació educativa i amb les mesures destinades a facilitar l'accés a l'aprenentatge i la participació de tots els alumnes.
- La coordinació i la planificació de l'orientació educativa del centre pel que fa al procés d'acollida, les accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments, l'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional.
- La Comissió de gènere, de convivència, o la participació en xarxes del servei de Programes i innovacions en relació a l'orientació.

- La coordinació i planificació amb els professionals i serveis de la xarxa de suport a l'educació inclusiva, en especial amb el o la professional de l'equip d'assessorament psicopedagògic, de les actuacions i els recursos per al seguiment i avaluació dels alumnes que ho requereixin.
- La planificació i implementació del **Servei d'Informació i Orientació (SIOP)** que s'haurà de crear a partir que es faci efectiva la xarxa integrada d'informació i orientació (Llei de FP 10/2015, capítol 2). Una de les tasques bàsiques d'aquest servei serà la de definir el Pla d'orientació del centre.
- La gestió i organització de la **Comissió d'atenció a la diversitat** i del **departament d'orientació educativa** que hauria de formar part de l'estructura organitzativa del centre i dependrà de la coordinació pedagògica i/o de cap d'estudis, de l'equip directiu.

L'Equip docent en:

- La planificació, implementació i avaluació de les diferents mesures i suports universals, addicionals i intensius d'atenció educativa a l'alumnat.
- L'Assessorament en relació amb la funció docent orientadora a tots els docents i equips del centre.
- L'Assessorament al professorat en aspectes pedagògics per al disseny d'entorns d'aprenentatge afavoridors d'una resposta educativa singularitzada per a tot l'alumnat.
- La planificació, implementació i avaluació de les actuacions específiques relacionades amb la projecció dels aprenentatges i amb l'orientació acadèmica i professional per a la inserció laboral i/o la continuïtat formativa de l'alumnat.
- El procés formatiu d'un alumne en el marc de la comissió d'atenció a la diversitat o òrgan equivalent del centre i en col·laboració amb l'equip d'assessorament psicopedagògic (EAP).
- Les entrevistes personals amb l'alumnat, famílies i altres agents.
- L'elaboració, implementació i avaluació dels plans d'Acció tutorial, Pla de treball pedagògic i les modificacions curriculars.

La comissió d'atenció a la diversitat

La comissió d'atenció a la diversitat és una estructura organitzativa del centre que ha de proposar l'organització i la gestió de les mesures i els suports per atendre tot l'alumnat, i que ha de fer-ne el seguiment i l'avaluació per tal d'ajustar-les a les seves necessitats. És l'òrgan a través del qual es gestionen i es realitzen les modificacions curriculars.

Aquesta comissió estarà formada per: l'equip directiu, els docents especialitzats en atenció a la diversitat: orientador/a del centre, mestres d'audició i llenguatge, professorat de pedagogia terapèutica, el psicopedagog de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) i els coordinadors o representants dels diferents equips docents o cicles. De manera puntual, i quan es consideri necessari per la temàtica tractada, es poden afegir a la CAD altres

professionals com el tècnic o tècnica d'orientació social, professionals del CREDA, CREDV, ELIC, fisioterapeuta de l'EAP...

Les funcions d'aquesta comissió són:

- Concretar els criteris i les prioritats que el centre estableix per a l'atenció a la diversitat dels alumnes.
- Organitzar i fer un seguiment dels recursos de què disposa el centre i de les mesures adoptades.
- Posar en comú les dificultats que sorgeixen a les aules en relació amb la diversitat i els alumnes que troben barreres en l'aprenentatge i la participació.
- Conèixer cadascun dels alumnes i construir una manera d'entendre'ls que faciliti el desenvolupament d'una pràctica educativa que doni resposta a la seva situació personal.
- Proposar els plans de suport individualitzats/modificacions curricular (si s'escauen) i planificar les actuacions i reunions necessàries per al seu desenvolupament i concreció.
- Col·laborar a través del diàleg i de la construcció compartida en la creació d'un marc de referència comú en l'àmbit del centre a fi d'avançar cap a l'escola inclusiva i en les respostes i formes de suport que s'ofereixen a tot l'alumnat.

En relació a la Comunitat educativa i professional

Per tal d'afavorir la personalització dels aprenentatges, cal promoure i potenciar la formació de xarxes de col·laboració entre els centres educatius i amb altres contextos i agents formatius, com poden ser gremis, associacions, empreses, municipis... que permetin activitats formatives conjuntes, i participin en la millora de la pràctica docent i l'orientació professional a partir de necessitats reals. El professional de l'Orientació haurà de participar d'aquestes xarxes.

Per altra banda donarà suport en:

- a) L'orientació acadèmica o formativa i per a la carrera professional de les persones o ciutadans que s'adrecin al centre educatiu.
- b) L'orientació per a la inserció laboral i la millora professional en la actualització de la qualificació professional si el centre el té en la seva cartera de serveis.
- c) I l'orientació per a l'emprenedoria.

L'atenció a la diversitat en la Formació Professional

La Formació Professional permet a la persona obtenir la competència professional per a l'exercici de manera qualificada diverses professions pròpies de cada sector. La Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional, estableix *l'ordenació d'un sistema integral de formació professional, qualificacions i acreditació, que respongui amb eficàcia i transparència a les demandes socials i econòmiques a través de les*

*diverses modalitats formatives. També estableix que l'oferta de formació sostinguda amb fons públics ha d'afavorir la formació al llarg de tota la vida i acomodar-se a les diferents expectatives i **situacions personals i professionals**.*

Per altra banda al [DECRET 284/2011, d'1 de març](#), d'ordenació general de la Formació professional inicial a l'Article 2, Finalitats i característiques, estableix com una de les finalitats dels ensenyaments de Formació professional *la de satisfer les necessitats de formació i de qualificació professional de les persones perquè puguin respondre a les necessitats derivades de la competitivitat del teixit econòmic i de la cohesió social i territorial i facilitar l'accés a la qualificació, la millora de la qualificació assolida, i l'orientació al llarg de la vida, per a la qual cosa **els ensenyaments s'han d'adequar a les diferents situacions de les persones destinatàries***. I l'Article 5, Promoció, gènere i inclusió recull que *El departament ha de donar una atenció adequada, en condicions d'accessibilitat i amb els recursos de suport necessaris, en cada cas, a les persones amb discapacitat*.

Tal com es defineix en aquest Decret l'atenció a la diversitat en la Formació Professional no és un aspecte afegit sinó que és una característica bàsica en l'estructura d'aquesta formació per tal de poder donar respostes a les situacions personals, a l'entorn empresarial i econòmic de maner que s'afavoreixi la cohesió social.

D'aquesta manera hi ha diverses mesures i actuacions en els ensenyaments de Formació professional que permeten adequar-los a les necessitats de les persones i vetllar per la bona convivència i adaptació al centre educatiu. L'atenció a la diversitat en la formació Professional té nivells diferents d'intensitat que es recullen en documents d'organització i gestió concrets. Podem trobar actuacions *universals*, que beneficiaran al grup classe en general (convivència, processos de transició a entre o a altres formacions,...) i actuacions *addicionals i intensives* que respondran a necessitats individuals.

Actuacions universals d'atenció a la diversitat

En un primer nivell d'atenció a la diversitat de l'alumnat i en relació a les necessitat del teixit empresarial i social trobem al [DECRET 240/2005](#), de 8 de novembre, en el qual s'estableixen diverses **mesures flexibilitzadores** de l'oferta dels ensenyaments de formació professional. En aquest decret es recullen diferents propostes per a cursar la formació que permeten adaptar-se a les necessitats i característiques de l'alumnat, com són:

- La Matrícula parcial. La finalitat de la matrícula parcial és la de permetre fer itineraris formatius a un ritme diferent del que segueix l'alumnat que cursa l'oferta ordinària dels cicles formatius.
- La Matrícula parcial mitjançant l'oferta de places vacants.

Tenen caràcter educatiu preventiu i proactiu. Responen a la flexibilització del context d'aprenentatge i afecten a la durada d'aquest.

Altres actuacions amb caràcter universal són:

La utilització de metodologies actives i competencials que permetin un aprenentatge significatiu, funcional i que promouen la integració dels continguts i

l'adquisició, per part de l'alumnat, de les capacitats clau més significatives establertes en el perfil professional del cicle formatiu corresponent (Article 14, DECRET 284/2011, d'1 de març).

La docència compartida establerta per alguns mòduls professionals de caràcter més pràctic que permet organitzar grups més reduïts en contextos més professionalitzadors o comptar amb dos professors a l'aula.

La planificació de l'Acció Tutorial i l'orientació com a funció del docent per a l'acompanyament individual i col·lectiu de l'alumnat que quedarà recollida en el Pla d'acció tutorial ([PAT](#)) i en l'[IPOP](#) (Informe personal d'orientació professional) Com a actuacions universals no afectaran al currículum personal de l'alumnat per la qual cosa no serà necessari establir una modificació curricular. Aquestes mesures han de quedar recollides en l'expedient acadèmic de l'alumnat si fa referència a la matriculació o en les programacions de mòduls de la formació o en els Plans corresponents: Pla de treball Pedagògic (PtP) o el Pla d'acció tutorial de centre (PAT), tots dos inclosos al PEC.

Actuacions addicionals i intensives d'atenció a la diversitat

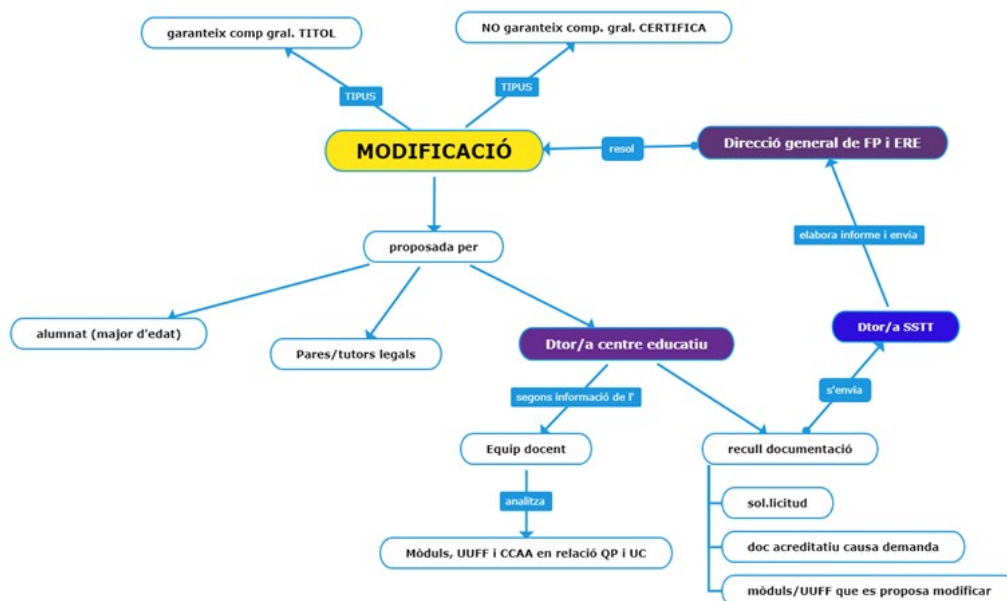
Són aquells suports o mesures de caràcter extraordinari i adaptat a la singularitat de l'alumnat ([NESE o NEE](#)) que permeten ajustar la resposta pedagògica, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge i desenvolupament personal que poden comprometre l'avenç personal de l'alumnat. Dintres d'aquestes mesures trobem el suport d'altres serveis i professionals de la comunitat educativa (EAP, CRAE, Plans d'entorn,...) com són: logopedes, intèrpret de llenguatge de signes, integrador/a social, vetllador/a... i la figura del professional de l'orientació educativa.

Aquestes mesures han de vincular-se a les mesures universals previstes en el centre. En cas que aquestes no puguin vincular-se i afectin a la consecució dels objectius personals, professionals i socials i/o les qualificacions professionals del cicle formatiu, no permetent a la persona l'assoliment o part d'aquest, suposarà l'elaboració d'una **Modificació curricular**, que haurà de constar en l'expedient de l'alumnat.

Les modificacions curriculars

El DECRET 284/2011, d'1 de març a l'Article 15 diu que *El departament ha d'establir el marc reglamentari de les modificacions curriculars que facilitin l'assoliment dels objectius establerts a l'article 3 per a l'alumnat amb necessitats educatives específiques.*

I en el *Documents per a l'organització i la gestió dels centres curs 2020-21* s'especifica el funcionament i l'elaboració d'una modificació curricular tal com es presenta en l'esquema:

En Formació professional existeixen dos autoritzacions de Modificació curricular:

- Modificacions curriculars que permeten l'obtenció del **títol** de tècnic o tècnica o tècnic o tècnica superior ja que garanteixen l'assoliment de la competència general del cicle formatiu i condueixen, una vegada superat el cicle, a l'obtenció del títol. Contemplen canvis en els objectius, en alguns resultats d'aprenentatge o criteris d'avaluació i/o en els continguts de les unitats formatives, o, en casos excepcionals, la supressió total d'algun crèdit o unitat formativa no relacionada directament amb les unitats de competència professional del títol.
- Modificacions curriculars que permeten l'obtenció d'un **certificat d'estudis parcial** o un **certificat de professionalitat** ja que no es pot garantir l'assoliment de la competència general del cicle. Aquestes preveuen la supressió total d'algun o alguns crèdits, mòduls professionals o unitats formatives, la modificació de la distribució ordinària del cicle i la modificació, si cal, dels objectius terminals i continguts dels crèdits/mòduls o dels resultats d'aprenentatge i criteris d'avaluació de les unitats formatives que ho necessitin.

La demanda d'una modificació curricular pot ser efectuada per l'alumnat i/o la seva família, pel tutor/a de grup o l'equip docent. Serà responsabilitat de l'equip directiu tramitar-la, a través de la **CAD** (Comissió d'atenció a la diversitat, on estarà inclosa la figura professional de l'orientador educatiu) i fer arribar la documentació pertinent a Inspecció.

Models i recursos de suport per a l'orientació en la FP

Servei d'orientació ETL (INS Escola del Treball de Lleida, Silvia Castany)
Guió d'atenció psicopedagògica (INS Illa dels Banyols, Abigail Acebo)
Sol·licitud d'orientació i valoració (INS Escola del Treball de Barcelona, Sandra Garrido)
Procediment d'orientació educativa (INS Castellarnau, Marta Brich)
Seguiment alumnat NESE i no NESE (INS Pere Martell, Laia Soler)
Autorització seguiment psicopedagògic (INS Esc d'Hosteleria i Turisme de Girona, Concepció Fuertes)

Web grafia-bibliografia

Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Personal docent
26/11/2020

<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/marc-conceptual-i-normatiu/> (consultada 20 de maig de 2021)

http://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/normativa/normativa-educacio/lec_12_2009.pdf (consultada 20 de maig de 2021)

<http://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva/escola-inclusiva.pdf> (consultada 20 de maig de 2021)

http://consellfp.gencat.cat/web/.content/home/consellcataladfp/arees-actuacio/llei-fqp-2015/lleiFP_CAT.pdf (consultada 27 de maig de 2021)

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0069/a16752f6-6b87-42a3-be9a-5b88e984ade5/BlocII_OrientacioEducativa.pdf (consultada 28 de juny de 2021)

https://documents.espai.educacio.gencat.cat/IPCNormativa/DOIGC/CUR_FP.pdf (consultada 28 de juny de 2021)